

Ван Чень

Драмогерменевтичний досвід майбутніх викладачів вокалу: методологія і методика формування

УДК 378.011.3-051:784:37.091.33+005.336.4-043.83(045)
DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-3.2>

Ван Чень
аспірант
ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
ORCID: 0009-0008-9377-0202

Стаття порушує питання методологічного і методичного забезпечення процесу формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу. Драмогерменевтичний досвід майбутніх викладачів вокалу спрямований на здатність застосовувати отримані знання, уміння, компетентності, ціннісні орієнтації, світоглядні виміри вокального мистецтва, зокрема й полікультурні, в процесі інтерпретації художньо-образної драматургії вокальних творів. Формування досвіду розглядається як процес створення таких методологічних та методичних засад та організації освітнього процесу, які позитивно впливають на динамізацію досвіду особистості, зокрема у процесі професійного становлення.

Мета статті – розкрити методологічні і методичні засади процесу формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах України і Китаю.

Представлено методологічні засади у вигляді наукових підходів та принципів і методичні засади у вигляді поетапно застосованих педагогічних умов і методів. Обґрунтовано художньо-мисленнєвий, інтенціонально-рефлексійний, виконавсько-проєктувальний, творчо-компетентнісний наукові підходи. На їх основі запроваджено такі педагогічні принципи, як: опора на формування драматургічного мислення виконавця-вокаліста; орієнтація на етноментальні та стилеві властивості вокальної драми в процесі її опанування; накопичення вокально-образних репрезентацій у різновекторній проєкції; стимулювання рефлексії ціннісного ставлення до різних образів-амплуа; акцентуація уваги на персоналізації та персоніфікації вокальних образів, що виконуються; врахування компенсаторного художньо-виконавського ресурсу вокаліста; поєднання викладацького та виконавського аспектів у роботі над вокальними драматичними образами; дотримання гармонійного поєднання герменевтичних та методико-забезпечувальних аспектів роботи над вокальним образом драми.

Представлено поетапне запровадження педагогічних умов та методів, а саме за ментально-установочним, досвідно-накопичувальним, художньо-перформативним та творчо-методичним етапами.

Ключові слова: драмогерменевтика, досвід, драмогерменевтичний досвід, наукові підходи, педагогічні умови, майбутні викладачі вокалу, вокальна підготовка.

Постановка проблеми. Специфіка професійної, зокрема фахової підготовки майбутніх викладачів вокалу, є досить різноманітною. Цей вид виконавської творчості має враховувати такі аспекти, як: володіння та самонастроювання власного музичного інструмента – вокального голосу співака; володіння різноманітними техніками вокального співу залежно від жанрів, стилів та видів вокальних творів; артистичний комплекс підготовки, що забезпечує «занурення» в образ героя, проникнення в його духовний, емоційний світ та відтворення його під час виконавства; оволодіння методиками навчання учнів, здобувачів різних рівнів мистецької освіти з урахуванням усього розмаїття педагогічного потенціалу вокального мистецтва.

Однією зі специфічних ознак такої підготовки вважається герменевтичний досвід майбутніх викладачів вокалу, який спрямований на здатність застосовувати отримання знання, уміння, компетентності, ціннісні орієнтації, світоглядні виміри вокального мистецтва, зокрема й полікультурні, в процесі інтерпретації художньо-образної драматургії вокальних творів. Якщо зазначений досвід застосовується в процесі безпосередньо вокальної драми або творів, які містять у своїй основі

яскраво виражену музичну/художню драматургію, то такий досвід позначається як драмогерменевтичний.

Одним із суперечливих питань щодо досвіду в педагогіці є питання коректності застосування поняття «формування досвіду». Суперечність виникає на тлі того, що з філософського погляду досвід набувається. Разом із тим у педагогічній науці застосовується поняття «формування досвіду». У нашому дослідженні застосовано поняття саме формування, оскільки в основі методології лежить концепція Дж. Дьюї (Dewey, 1986), згідно з якою «досвід» як феномен може розглядатися з двох позицій: динамічної, що зв'язана з перетвореннями; статичної, що зв'язана з традиціями (Цит. Реброва, 2013, с. 134–135). Як зауважує О. Реброва, «... саме Дж. Дьюї вперше порушує питання керівництва процесом набуття досвіду, що здійснюється шляхом контролю» (Реброва, 2013, с. 135). Задля доказу цієї позиції вона наводить таке цитування Дж. Дьюї: «Усе, що в досвіді допомагає контролю над його розвитком, а також виключенню небажаного – це «метод, шлях, форма досвіду. Те, що підлягає впливу контролю, складає матеріал, структуру досвіду» (Dewey, 1986; цит. за Реброва, 2013, с. 135). Як пише дослідниця, йдеться про

зовнішній вплив на досвід. Такий вплив дозволив у педагогічних дослідженнях застосовувати поняття «формування досвіду», що позначає створення таких методологічних та методичних засад та організації освітнього процесу, які позитивно впливають на динамізацію досвіду особистості, зокрема, у процесі професійного становлення.

З огляду на зазначене формування драмогерменевтичного досвіду також потребує розробки, теоретичного обґрунтування та практичної перевірки методологічних та методичних засад. Ця проблема порушена і розв'язана у пропонованій статті.

Огляд літератури. Дотичним до проблеми дослідження можна вважати наукові розвідки, що пов'язані з проблемами інтерпретації музичних творів та музичної і мистецької творчості загалом. Є ціннісними для дослідження доробки науковців та дисертації з проблем досвіду та його формування. Найґрунтовнішими можна вважати дисертаційне дослідження та низку наукових праць О. Ребрової щодо методології і методики художньо-ментального досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва і хореографії (Реброва, 2013; 2022). Як теоретико-методологічний концепт дослідження вибрано поліпарадигмальний та міждисциплінарний підходи як провідні. Також застосовано аксіологічний, етнонаціональний, полікультурний та регіональний, когнітивний, комунікативний, професійно-стратифікаційний, компетентнісний, праксеологічний, корпоративний...» «...для спрямування фахового становлення особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії» (Реброва, 2013, с. 466). Широкий спектр підходів повністю відповідає поліпарадигмальності та широкому погляду на художньо-ментальний досвід.

Як методичну основу розроблено педагогічні умови, які впроваджуються як поетапно, так і у наскрізний спосіб. Особливу увагу дослідниця привертає застосуванню тектології О. Богданова (Льовкіна, 2010), яку екстрапольовано на процес формування художньо-ментального досвіду на основі такої педагогічної умови: «...залучення до організації навчального процесу, самоорганізації та самопідготовки в опануванні цінностями мистецтва та мистецької освіти» та ін. (Реброва, 2013, с. 466–467).

У методичному аспекті О. Реброва та співавтори (Oleksyuk, Rebrova, Mikulinska, 2019) розглядають особливості драмогерменевтичної технології в мистецькій освіті. Зокрема, вони узагальнюють, що драматична герменевтика (драмогерменевтика) може розглядатися як сучасна інноваційна технологія, що ґрунтується на поєднанні педагогічного потенціалу мистецтва та дидактичних прийомів, властивих педагогіці мистецтва. За поясненням учених, «...це креативна взаємодія,

творче самовираження та самореалізація, проблемні ситуації, що відображають певний конфлікт на основі кейс-методу через образи героїв творів» (Oleksyuk, Rebrova, Mikulinska, 2019, с. 110). Технологія передбачає гарантоване досягнення результатів за рахунок певного алгоритму дій. У випадку з драмогерменевтичною технологією йдеться про таке: «...осмислення образу персонажа, проживання його життя формує новий життєвий досвід для учнів, розширює їхній кругозір. Ефективним засобом у цьому процесі є методи міжпредметного характеру спілкування, інтеграція, стимулювання асоціацій та образного мислення, створення аналогій між мистецтвом і життєвими реаліями» (Oleksyuk, Rebrova, Mikulinska, 2019, с. 110).

До методологічних аспектів відносимо дослідження Чжан Мяо (2019), у якому визначено чинник виконавської інтерпретації: явище автопоезису, яке дослідник визначає як: «...вироблення людиною самої себе»... (Чжан Мяо, 2019, с. 231), що, на думку дослідника, «...надзвичайно складне в операціональному дієвому, тому й у художньо-комунікативному, включаючи його технологічний аспект» (Чжан Мяо, 2019, с. 231). Складність виявляється у застосуванні мовних засобів – «...засобів експлікації та усталення розуміння, таким чином вираження інтерпретативних намірів, а разом з ними й особистісних інтенцій» (Чжан Мяо, 2019, с. 232).

Стосовно педагогічних досліджень з вокальної педагогіки, в яких пропонується методологія і методика опанування мистецтва інтерпретації вокальних творів, варто вказати на дисертацію Пан На (2013). Методологічною основою роботи над виконавською інтерпретацією дослідниця вибирає загальні педагогічні принципи: «індивідуалізації, естетичної спрямованості, культуровідповідності, рефлексивності» (Пан На, 2013, с. 16). Як методичні засади застосовує поетапне запровадження цікавих методів, серед яких ми звертаємо увагу на групу самостійних методів, що стимулюють досвід спілкування з творами мистецтва та їх інтерпретування. Зокрема, дослідниця пропонує: інверсію, синектику, синестезію, асоціації, самоосмислення, самовираження тощо (Пан На, 2013, с. 16–17).

Цікавими та дотичними до проблеми нашого дослідження є технології персоналізації, які застосовані Ло Чао (2018) «...як творчий художньо-технологічний засіб... та як інноваційний педагогічний підхід...» (Ло Чао, 2018, с. 3). Методологічною основою застосування цієї технології дослідник вибирає: індивідуально-особистісний, культурологічний, мистецько-персоналізований, герменевтичний підходи (Ло Чао, 2018, с. 3).

Суголосними до проблеми дослідження є методологічні та методичні аспекти формування художньо-інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у доробку, що

висвітлює дослідження Н. Овчаренко (2023). Семіотично-герменевтичний аналіз вокальних творів вибрано провідним методом формування зазначеної компетентності.

Проблема формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу як проблема дослідження потребує окремого методологічного та методичного обґрунтування.

Метою статті є розкриття методологічних та методичних засад процесу формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах України і Китаю. Мета реалізується завдяки розв'язанню таких завдань, як: розробка та обґрунтування наукових підходів: добір та пояснення смислу відповідних до визначених підходів педагогічних принципів, що мають методичну спрямованість; розробка та обґрунтування педагогічних умов, що застосовуються поетапно в пропонованій авторській методиці.

Методологія дослідження. У дослідженні застосовано художньо-мисленнєвий, інтенціонально-рефлексійний, виконавсько-проектувальний, творчо-компетентнісний наукові підходи. Вони є суголосними проблемі герменевтичного пізнання, свідомості, мислення та компетентності. У статті зазначені підходи стають основою задля розробки та подальшого застосування педагогічних принципів. Педагогічні принципи як установки до методичної діяльності окреслюють напрям вибору педагогічних умов, що інтенсифікують процес набуття драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу. Методологічною концепцією також є прийняття педагогічного розуміння щодо поняття «формування досвіду». Приймаючи у цілому смисл вербального конструкту про набуття досвіду у загальному розумінні, у межах дослідження береться до уваги концепція формування досвіду у педагогічному смислі. А саме створення найефективніших педагогічних умов, застосування дієвих методів та технологій, які сприятимуть ефективності набуття певного виду досвіду. У такому розумінні застосовується поняття «формування драмогерменевтичного досвіду».

Результати та їх обговорення. Вибираючи методологічну основу дослідження було взято до уваги чинники, які прямо або опосередковано впливають на компоненти драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу. Нагадаємо, які саме компоненти становили структуру зазначеного виду професійного досвіду майбутнього вокаліста: драматургічно-мисленнєвий, рефлексійно-репрезентаційний, акторсько-виконавський, практико-герменевтичний.

Аналіз практичного викладацького та виконавського досвіду, педагогічні спостереження, аналіз наукових розвідок дозволив констатувати наявність чинників впливу на драмогерменевтичний досвід, серед яких: особливості художнього мис-

лення, оволодіння мовою мистецтва, мистецьким синтезом, яким нерідко створюється художній образ вокального твору; закономірність спрямованості творчої виконавської діяльності на інтерпретацію образу твору; інтеграція видів творчої діяльності вокаліста (занурення в образ, персоналіфікація тощо); художньо-світоглядний, художньо-ментальний потенціал вокального мистецтва, зокрема виконавства; культурологічні, полікультурні, художньо-комунікативні властивості середовища вокального навчання тощо.

На основі зазначеного було вибрано такі наукові підходи: художньо-мисленнєвий, інтенціонально-рефлексійний, виконавсько-проектувальний, творчо-компетентнісний.

Доцільність орієнтації на художньо-мисленнєвий підхід зумовлена необхідністю формування спеціального драмогерменевтичного мислення майбутнього викладача вокалу. Вокаліст-виконавець володіє складним інтегрованим художньо-творчим мисленням. Він виконує вокальну партію, яка є мовно-інтонаційним портретом певного героя. Занурення в образ героя, проживання його сценічного життя – аналог певних життєвих реалій, наявність драмогерменевтичного мислення. Його активність, операційність дозволяє визначати тонкі виразові засоби, які суголосні тим, що трапляються у житті. Для цього мислення вокаліста набуває спеціального «спостережувального» характеру. Разом із тим образи вокальної драми нерідко не співпадають із сучасними уявленнями. Нерідко вокальні драми створюються на історичні сюжети, літературні драматичні твори попередніх культурних зрізів, епох. Для цього в мистецтвознавстві, літературознавстві, зокрема стосовно драми, застосовують поняття «часопростір» (Мірошниченко, 2020; Бондарева, 2021, ін.). Окрім того, багатожанровість вокальної творчості зумовлює і різноманітні кліше художнього мислення. Воно пов'язано з відповідністю жанру, стилю, культурної належності і навіть з вокальною школою.

З огляду до сутності зазначеного підходу було вибрано два принципи, що запроваджувалися в експериментальну методику:

- опора на формування драматургічного мислення виконавця-вокаліста;
- орієнтація на етноментальні та стильові властивості вокальної драми в процесі її опанування.

Вплив на рефлексійно-репрезентаційний компонент здійснюється накопиченим фондом художньо-образних репрезентацій, які створюються на основі образної пам'яті. Під час роботи над певним образом вокального твору, осягнення психологічних рис героя та художніх засобів, якими він створений, формуються уявлення, які на ментальному рівні можуть стати стереотипними щодо певного амплуа. Стосовно цього явища доцільно звернутися до результатів дослідження Ю Янь (2023), яке

присвячене саме художньо-образним репрезентаціям. Методологічним підґрунтям дослідження стала когнітивна психологія, зокрема проблема інтелектуальної діяльності людини в проєкції на мистецьку творчу діяльність (Gavin, 1998; Thomas & Weaver, 1975; Guralnyk, Rastrygina, Strohal & Zaitseva, 2021). Такі репрезентації ефективно формуються засобами програмної музики. Тобто є назва твору, яка вже нібито програмує сприйняття і розуміння художньої ідеї твору. Разом із тим основна функція таких репрезентацій скоріше за все саме інтерпретаційна. Тлумачення нового образу, його драматургії здійснюється на основі попереднього досвіду та сформованих щодо нього уявлень і репрезентацій.

Дослідниця вибирає такі наукові підходи: феноменологічний, художньо-ментальний, культурно-ціннісний, процесуально-діяльнісний, наративно-дискурсивний. Зазначені підходи дають змогу дослідниці вказувати на феномен застосування досвіду художньо-образних репрезентацій. Такий досвід базується на рефлексії того, що сприймається як досвід репрезентацій. Коли під час роботи над твором, над розгортанням драматургії образу здійснюється рефлексія почуттів, ставлення, потрактування тощо.

Маючи у своєму досвіді фонд художньо-образних репрезентацій, творча особистість завжди буде прагнути до його реалізації. Отже, інтенції на власну самореалізацію не виникають на порожньому місці. Обов'язково має бути певний досвід, який стає власною цінністю особистості, яким вона має інтенції скористатися під час розв'язання нових інтерпретаційно-творчих завдань.

Стосовно рефлексії, то вона у виконавському процесі зокрема. Інтерпретація образу потребує спеціальних умінь. Їх дослідженню присвячено наукові розвідки Мінь Шаовой (2017). Саме застосування герменевтичного підходу відповідно до рефлексійних умінь підтверджує доцільність застосувати рефлексійний підхід у формуванні драмогерменевтичному досвіду.

Отже, наступним підходом вибираємо інтенціонально-рефлексійний. А відповідними до нього принципами будуть застосовані на практиці такі:

- накопичення вокально-образних репрезентацій у різновекторній проєкції;
- стимулювання рефлексії ціннісного ставлення до різних образів-амплуа.

Акторсько-виконавський компонент драмогерменевтичного досвіду зумовлений чинниками інтеграції різноманітних видів творчої діяльності. Робота над образом, його інтерпретацією у вокальному мистецтві завжди супроводжується компенсаторними, але обов'язковими вміннями: виразність вокального вимовлення, фразування, гра мімікою, виразовість та виправданість і доречність рухів тощо. Д. Левіт пише, що «...естрадне виконавське

мистецтво – поєднання техніки вокалу з індивідуальним образом вокаліста, який своєю чергою має опанувати хореографічну, пластичну, акторську, драматургічну майстерність» (Левіт, 2022, с. 129). Особлива увага під час роботи над сценічним образом приділена синергії «...естрадного вокального й акторського мистецтва» (Левіт, 2022, с. 130). А шлях до цього – формування сценічної майстерності «...через синтез навчання, спостереження за творчістю видатних артистів-вокалістів і практичної реалізації набутого безпосередньо на сценічному майданчику» (Левіт, 2022, с. 130).

Технологією, яка може ефективно забезпечити акторську майстерність роботи над образом та його сценічного втілення, може стати технологія персоніфікації. Ця технологія досить ґрунтовно представлена у дослідженні Ло Чао (2018). Дослідник визначає функції технології персоніфікації: індивідуалізації творчого розвитку, аксіологічну, фахового становлення, або ідентифікаційну, художньо-комунікативну, культурно-світоглядну (Ло Чао, 2018, с. 8). Дослідником встановлено, що технологія персоніфікації є педагогічним ресурсом «...персоналізованого навчання мистецтва» (Ло Чао, 2018, с. 15). Це передбачає цілеспрямоване застосування персоніфікації як художнього методу, зокрема, занурення в епоху через образ (персону) героя «...для осмислення культурних процесів через заглиблення у збиральний образ героя (персони) та рефлексії власних художньо-творчих можливостей в інтерпретації та творенні такого образу» (Ло Чао, 2018, с. 16).

З урахуванням зазначених позицій вводимо виконавсько-проєктувальний підхід, який поєднує творчі, акторські завдання та відповідні до них уміння втілювати сценічний образ вокального твору та цілеспрямовано проєктувати стратегію роботи над ним і його сценічну презентацію засобами інтеграції різних видів творчої діяльності.

Відповідно до підходу вибрано такі принципи, як:

- акцентуація уваги на персоналізації та персоніфікації вокальних образів, що виконуються;
- врахування компенсаторного художньо-виконавського ресурсу вокаліста.

Практико-герменевтичний компонент драмогерменевтичного досвіду підпадає під вплив таких чинників, як-от: художньо-світоглядний, художньо-ментальний потенціал вокального мистецтва, зокрема виконавства; культурологічні, полікультурні, художньо-комунікативні властивості середовища вокального навчання. Зазначені чинники на практиці є змістовими лініями вокального навчання. У дослідженні О. Москви (2021), що присвячене технологічній культурі майбутніх учителів вокалу, вказано на структуру цієї професійної якості, а саме: аксіологічно-культурологічний, гносеологічно-емоційний, технологічно-діяльнісний, творчо-професійний

(Москва, 2021, с. 3). Отже, аксіологічно-культурологічний компонент є першим у структурі технологічної культури майбутнього вчителя. Тут ми можемо додати й викладача вокалу.

Про інноваційні технології, що застосовуються майбутніми викладачами вокалу, йдеться у дослідженні Чжу Юньжуй (2021). Зазначене розглядається крізь призму компетентнісного підходу, зокрема, через формування художньо-пізнавальної компетентності. Це поняття потрактовується дослідником як «...інтегративно-цілісна властивість особистості, утворена завдяки її інтенції до мистецько-пізнавальної діяльності та спроможності особистісно-адекватно та усвідомлено сприймати художньо-образний зміст творів...» (Чжу Юньжуй, 2021, с. 4, 5), відповідно до вокальної підготовки така компетентність «...реалізується через потребу в емоційно-гедоністичному переживанні музичних вражень...» (Чжу Юньжуй, 2021, с. 4, 5). Дослідник також наголошує на тому, що така компетентність передбачає наявність «...досвіду особистісно-емоційного сприйняття вокальних творів і осмислення їх унікального художньо-образного змісту...» (Чжу Юньжуй, 2021, с. 5).

Про досвід інтерпретації вокальних творів на рівні виконавства та викладання пише Тао Жуй (2021) у дослідженні, що присвячене художньо-педагогічній майстерності майбутніх викладачів вокалу. До складу цього інтегрованого утворення входить низка суттєвих якостей і здатностей, зокрема, достатній рівень «...вокальної, педагогічної та художньо-комунікативної культури...» (Тао Жуй, 2021, с. 3), досвід художньо-педагогічної інтерпретації вокальних творів, здатність «...до творчої самореалізації у художньо-педагогічній діяльності» (Тао Жуй, 2021, с. 3), сукупність фахових компетентностей тощо.

З огляду на представлені дослідження та аналіз інших наукових розвідок та узагальнення практики вводимо творчо-компетентнісний підхід, що вбачає за необхідне застосувати такі принципи:

– поєднання викладацького та виконавського аспектів у роботі над вокальними драматичними образами;

– дотримання гармонійного поєднання герменевтичних та методико-забезпечувальних аспектів роботи над вокальним образом драми.

Відповідно до завдань дослідження процес формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу реалізувався за етапами, що буде логічно з огляду на розроблені компоненти та наукові підходи щодо формування цього інтегрованого утворення. На кожному етапі запроваджувалася педагогічна умова та методи, які цілеспрямовано впливали на той або той компонент.

Отже, перший етап – ментально-установочний, мета якого полягає в активізації осмислення феномену драмогерменевтики в діяльності вокаліста

на рівні виконавства та викладання вокальних творів. Цей етап передбачає установку на активне формування професійного художнього світогляду вокаліста, його професійної ментальності, у межах якої динамізується процес розвитку драмогерменевтичного мислення вокаліста. На цьому етапі запроваджується перша педагогічна умова – цілеспрямоване розширення художньо-ментального світогляду щодо оперної драматургії. Ставлення до оперної драматургії як до художньо-світоглядного феномену вокального мистецтва спонукає до активних мисленевих аналітичних дій та усвідомлення значущості їх в опануванні вокально-виконавської майстерності. Перша умова реалізується завдяки застосуванню таких методів: створення «геолокаційної та стильової мапи» вокальної драми; розширення операційних процесів образного мислення в опануванні образів вокальної драми (порівняння, зіставлення, аналіз, абстрагування тощо) через опрацювання тексту під час перцептивного сприйняття вокальних творів та їх опрацювання на професійному ментальному рівні.

Другий етап – досвідно-накопичувальний. Мета цього етапу – накопичення досвіду застосування сформованих під час навчання художньо-образних репрезентацій стосовно різноманітних образів-амплуа через типовість засобів художньої виразності, якими вони відображені. Є певні стереотипні уявлення щодо втілення тих або тих образів. Зокрема, це відома творча практика східних театрів, наявність маско-амплуа. Але і в європейській традиції є певні практики втілення схожих образів у різних оперних драмах. Це нерідко образи, що є контрастними або навіть конфліктними. Накопичення таких образних репрезентацій потребує розширення репертуарного виконавського досвіду. Опрацювання нових вокальних партій формують певні пріоритети та виконавські уподобання. А разом із тим формується і банк художньо-образних репрезентацій. Прикладом може слугувати дослідження Чжан Мяо (2019) щодо інтонаційно-мелодійної типології оперних стилів. Дослідник розглядає вокально-виконавські чинники такої типології, зокрема, особистісні риси музично-тематичних характеристик, зокрема оперних драм європейських композиторів Верді, Берліоза, Вагнера та ін. Автор доходить висновку, що «...поєднання історіографічного та текстологічного підходів до вивчення оперної мови... дозволяє вказувати на виконавську презумпцію оперної творчості, також на національно-історичні стилістичні складники оперного жанру...» (Чжан Мяо, 2019, с. 93).

На цьому етапі запроваджується друга педагогічна умова – накопичення художньо-образних вокально-драматургічних репрезентацій та осмислення ставлення до них. Пропонована умова реалізується завдяки низці методів:

– створення класифікаторів образів-амплуа із засобами їх художнього втілення;

– усна доповідь-презентація результатів міркування або письмове есе щодо ціннісного ставлення сформованого досвіду образних репрезентацій вокальних драм на основі порівняння та зіставлення.

Акторсько-виконавський компонент цілеспрямовано формується на третьому – художньо-перформативному етапі. Мета цього етапу – динамізація розвитку різноманітних компенсаторних умінь акторської майстерності задля вдосконалення виконання різних типів образів вокальної драми відповідно до індивідуальних голосових та стильових можливостей. До цього ж важливим є переконливе виконання фрагменту оперного твору, зокрема партії певного героя з урахуванням розгортання драматургії його розвитку у цілісному контексті твору.

На цьому етапі формується і власний імідж виконавця, пріоритети вокальних образів, амплуа. На цьому етапі доцільним є застосування певних технологій, які мають творче спрямування. Такими технологіями вважаються акмеологічні. На доцільність застосування інноваційних підходів вказує О. Андрейко (2014). Їх сутність дослідниця вбачає в інтегративному поєднанні «індивідуально-духовного, соціального та художньо-технологічного складників» (Андрейко, 2014, с. 4), що впливає на розвиток виконавської культури як системного феномену, оскільки сполучає індивідуально-особистісні властивості та художньо-перетворювальні технологічні уміння, що спрямовані «...на організацію індивідуалізованого і разом з цим соціально обґрунтованого тлумачення художніх образів, їх трансляцію у суспільному середовищі» (Андрейко, 2014, с. 4).

Безпосередньо акторська творчість найефективніше розвивається у вокалістів засобами технології персоніфікації. Доцільність технологій персоніфікованого навчання вокального виконавства докладно представлена у дослідженні Ло Чао (2018). Для цієї технології Ло Чао застосовує метод герменевтичного аналізу. Його сутність полягає у «...виявленні та класифікації семантичних елементів, їх співвідношення із драматургічною та сюжетною лінією з метою досягнення композиторського задуму» (Ло Чао, 2018, с. 210). Відповідно до персоніфікації герменевтичний метод дозволяє акцентувати увагу «...на уподобаннях та естетичних смаках щодо певної епохи в індивідуальних особливостях творчості діячів мистецтва» (Ло Чао, 2018, с. 210).

Технології нерідко сполучаються з проєктною діяльністю, оскільки побудова проєктів та їх втілення також вважаються технологією, позаяк проєкт розробляється з урахуванням чітких алгоритмів та етапного планування.

На підставі зазначеного було введено третю педагогічну умову – проєктування персоніфікаційних та персонізаційних траєкторій роботи над вокальним образом. Ця умова супроводжувалася застосуванням таких методів, як:

– творчі методи акторської гри (дзеркало, інтонаційні діалоги, вивчення партії іншого героя з вокальними переходами);

– компенсаторні технологічні етюди відповідно до визначених персоналій (добір міміки, пантоміми рухів тіла, експресії рухів у контексті розкриття образу).

І останній практико-герменевтичний компонент передбачав сполучання виконавської та викладацької діяльності під час творчої інтерпретації вокальних творів, конкретних образів та роботи над вокальною партією, яка відповідає певному герою. Це завдання розв'язувалося на четвертому – творчо-методичному етапі.

Майже всі наукові розвідки, дисертаційні дослідження з вокальної підготовки майбутніх викладачів орієнтуються на синтез виконавської та викладацької діяльності. Саме застосування такого сполучання в освітньому процесі – мета останнього, четвертого етапу.

Прикладом можуть слугувати дослідження Н. Овчаренко, Тао Жуя (2021), Чжу Юньжуя (2021), Го Яньжань (2023). Зокрема, Го Яньжань представляє сутність і компонентну структуру інтерпретаційно-педагогічної майстерності майбутніх викладачів вокалу, яка, по суті, і є поєднанням інтерпретації і викладання. Компоненти також засвідчують наявність такого поєднання, оскільки така якість складається з «...мотиваційно-персоналізованого, художньо-гностичного, виконавсько-інтерпретаційного, інтерпретаційно-педагогічного компонентів» (Го Яньжань, 2023, с. 4).

Беручи до уваги значущість зазначеного синтезу, на четвертому творчо-методичному етапі запроваджуємо четверту педагогічну умову – збагачення досвіду потрактування образів вокальної драми через викладацьку практику. Реалізація цієї умови здійснюється завдяки таким методам, як:

– створення методичних мап роботи над образом;

– визначення драматургії еволюції образу впродовж оперної драми та створення методичного супроводу щодо його втілення.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, було представлено всі конструкти методологічного та методичного забезпечення процесу формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу. Феномен формування досвіду розуміється як створення найефективніших педагогічних умов, застосування дієвих методів та технологій, які сприятимуть ефективності набуття певного виду досвіду. Методологічним підґрунтям є худож-

ньо-мисленневий, інтенціонально-рефлексійний, виконавсько-проєктувальний, творчо-компетентнісний наукові підходи. На основі підходів представлено такі принципи, як: опора на формування драматургічного мислення виконавця-вокаліста; орієнтація на етноментальні та стильові властивості вокальної драми в процесі її опанування; накопичення вокально-образних репрезентацій у різновекторній проєкції; стимулювання рефлексії ціннісного ставлення до різних образів-амплуа; акцентуація уваги на персоналізації та персоналізації вокальних образів, що виконуються; врахування компенсаторного художньо-виконавського ресурсу вокаліста; поєднання викладацького та виконавського аспектів у роботі над вокальними драматичними образами; дотримання гармонійного поєднання герменевтичних та методико-забезпечувальних аспектів роботи над вокальним образом драми.

Системність методики підтверджується її поетапним запровадженням. Етапи: ментально-установочний; досвідно-накопичувальний; художньо-перформативний, творчо-методичний. Відповідали етапам педагогічні умови: цілеспрямоване розширення художньо-ментального світогляду щодо оперної драматургії; накопичення художньо-образних вокально-драматургічних репрезентацій та осмисленого ставлення до них; проєктування персоналізаційних та персоналізаційних траєкторій роботи над вокальним образом; збагачення досвіду потракування образів вокальної драми через викладацьку практику.

Перспективи подальших досліджень полягають у висвітленні результатів запровадження експериментальних конструктів методики, яка обґрунтована на основі представленої методології; окрему позицію методики представлено змістовою репертуарною лінією, яка охоплює різноманітні за жанрами вокальні твори, що мають яскраво виразну музичну драматургію.

ЛІТЕРАТУРА

- Андрейко, О. І. (2014) Теорія та методика формування виконавської культури скрипаля у вищих мистецьких навчальних закладах : автореф. дис. докт. пед. наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ.
- Бондарева, О. (2021) Сучасні драматургічні антології у контексті антологізації українських культурних процесів. Стаття 1. Етап пошуку форматів (1979–2014). *Курбасівські читання. Науковий вісник НЦТМ ім. Л. Курбаса*, 16, 50–86.
- Го Яньжань. (2023) Формування педагогічно-інтерпретаційної майстерності майбутніх викладачів вокалу : дис. доктора філософії. ПНПУ імені К. Д. Ушинського, Одеса.
- Левіт, Д. А. (2022) До питання створення сценічного образу студентів-вокалістів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, (88), 126–130.
- Ло Чао (2018) Методика вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва засобами технології персоналізації : дис. канд. пед. наук. Одеса.
- Льовкіна, О. (2010) Ідейні витoki тектoлогії Олександра Богданова: історико-філософський контекст. *Maгістеріум. Історико-філософські студії*, (39), 68–71. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/80a19776-92f5-4324-9a1b-63af167626d7/content>.
- Мінь Шаовей. (2017) Формування рефлексивних умінь майбутніх учителів музики в процесі фортепіанної підготовки : дис. канд. пед. наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ.
- Мірошніченко, Н. (2020) «Часопростір» новітньої української драми від минулого до майбутнього. / Н. Мірошніченко (Ред.), *ЧАСО&ПРОСТІР. Антологія сучасної української історичної драми* : збірка п'єс, с. 4–10. Київ : Саміт-книг.
- Москва, О. (2021) Формування технологічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки : дис. доктора філософії. ПНПУ імені К. Д. Ушинського, Одеса.
- Овчаренко, Н. А. (2016). Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності : дис. д-ра педагогічних наук. Криворізький педагогічний інститут Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет», Кривий Ріг.
- Овчаренко, Н. (2023) Формування художньо-інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами семіотично-герменевтичного аналізу вокального твору. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2(126), 185–198.
- Пан На. (2013) Методика роботи над виконавською інтерпретацією музичних творів у процесі вокальної підготовки педагогів-музикантів України та Китаю : автореф. дис. канд. пед. наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ.
- Реброва, О. Є. (2014) Теорія і методика формування художньо-ментального досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва і хореографії : дис. д-ра пед. наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ.
- Реброва, О. Є. (2023) Теоретичне дослідження художньо-ментального досвіду в проєкції педагогіки мистецтва : монографія. Суми.
- Тао Жуй. (2021). Методика формування художньо-педагогічної майстерності майбутніх викладачів вокалу : дис. доктора філософії. ПНПУ імені К. Д. Ушинського, Одеса.
- Чжан Мяо (2019) Вокальна інтерпретація оперного образу як процес особистісного автопоезису. *Музичне мистецтво і культура*. Випуск 28, книга 1, с. 228–237.
- Чжу Юньжуй. (2021) Формування художньо-пізнавальної компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами інноваційних технологій : дис. доктора філософії. ПНПУ імені К. Д. Ушинського, Одеса.
- Gavin, H. (1998). *The Essence of Cognitive Psychology: Essence of Psychology Series*. Prentice Hall.

Guralnyk, N., Rastrygina, A., Strohal, T., & Zaitseva, A. (2021) Practical Application of Exat Techniques in Training Process of Would-be Music Art Teachers. *Journal of Management*, 12(1), 243–253. doi: 10.34218/IJM.12.1.2120.020.

Oleksiuk, O., Rebrova, O., & Mikulinska, O. (2019) Dramatic Hermeneutics as a Perspective Technology in the Artistic Education. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(3), 100–112. doi: 10.7596/taksad.v8i3.2146.

Thomas, E. A., & Weaver, W. B. (1975). Cognitive processing and time perception. *Perception & psychophysics*, 17(4), 363–367. doi: 10.3758/BF03199347.

REFERENCES

Andreiko, O. I. (2014) *Teoriia ta metodyka formuvannia vykonavskoi kultury skrypalia u vyshchyykh mystetskykh navchalnykh zakladakh* [Theory and methodology of formation of violinist's performance culture in higher art education institutions]. (Avtoref. dys. dokt. ped. nauk). Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova, Kyiv.

Bondareva, O. (2021) Suchasni dramaturhichni antolohii u konteksti antolohizatsii ukrainskykh kulturnykh protsesiv [Modern dramatic anthologies in the context of the anthology of Ukrainian cultural processes]. *Stattia 1. Etap poshuku formativ (1979–2014). Kurbasivski chytannia. Naukovyi visnyk NTsTM im. L. Kurbasa*, 16, 50–86.

Ho Yanzhan. (2023) *Formuvannia pedahohichno-interpretatsiinoi maisternosti maibutnykh vykladachiv vokalu* [Formation of pedagogical and interpretive skills of future vocal teachers]. (Dys. doktora filosofii). PNPu imeni K. D. Ushynskoho, Odesa.

Lievit. D. A. (2022) Do pytannia stvorennia stsenichnoho obrazu studentiv-vokalistiv [On the issue of creating a stage image of students-vocalists]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, (88), 126–130.

Lo Chao (2018) *Metodyka vokalnoi pidhotovky maibutnykh uchyteliv muzychnoho mystetstva zasobamy tekhnologii personifikatsii* [Methodology of vocal training of future musical art teachers by means of personification technology]. (Dys. kand. ped. nauk). Odesa.

Lovkina, O. (2010) Ideini vytoky tektolohii Oleksandra Bohdanova: istoryko-filosofskyi kontekst [Ideological origins of Oleksandr Bohdanov's tectology: historical and philosophical context]. *Magisterium. Istoryko-filosofski studii*, (39), 68–71. Retrieved from: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/80a19776-92f5-4324-9a1b-63af167626d7/content>.

Min Shaovei. (2017) *Formuvannia refleksyvnnykh umin maibutnykh uchyteliv muzyky v protsesi fortepianno pidhotovky* [Formation of reflective skills of future music teachers in the process of piano training]. (Dys. kand. ped. nauk). Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova, Kyiv.

Miroshnychenko, N. (2020) «Chasoprostir» novitnoi ukrainskoi dramy vid mynuloho do maibutnoho [“Chronicles” of the latest Ukrainian drama from the past to the future]. / N. Miroshnychenko (Red.), *ChASO&PROSTIR*. Antolohiia suchasnoi ukrainskoi

istorychnoi dramy: Zbirka pies, ss. 4–10. Kyiv: Samitknyh.

Moskva, O. (2021) *Formuvannia tekhnologichnoi kultury maibutnykh uchyteliv muzychnoho mystetstva v protsesi vokalnoi pidhotovky* [Formation of technological culture of the future musical art teachers in the process of vocal training]. (Dys. doktora filosofii). PNPu imeni K. D. Ushynskoho, Odesa.

Ovcharenko, N. A. (2016) *Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnykh uchyteliv muzychnoho mystetstva do vokalno-pedahohichnoi diialnosti* [Theoretical and methodological foundations of professional training of future musical art teachers for vocal-pedagogical activities]. (Dys. d-ra pedahohichnykh nauk). Kryvorizkyi pedahohichnyi instytut Derzhavnoho vyshchoho navchalnoho zakladu «Kryvorizkyi natsionalnyi universytet», Kryvyi Rih.

Ovcharenko, N. (2023) Formuvannia khudozhno-interpretatsiinoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv muzychnoho mystetstva zasobamy semiotychno-hermenevtychnoho analizu vokalnoho tvoriv [Formation of artistic-interpretive competence of future musical art teachers by means of semiotic-hermeneutic analysis of the vocal work]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii*, 2(126), 185–198.

Pan Na. (2013) *Metodyka roboty nad vykonavskoiu interpretatsiieiu muzychnykh tvoriv u protsesi vokalnoi pidhotovky pedahohiv-muzykantiv Ukrainy ta Kytau* [Method of working on the performance interpretation of musical works in the process of vocal training of teachers-musicians of Ukraine and China]. (Avtoref. dys. kand. ped. nauk), Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova, Kyiv.

Rebrova, O. (2014) *Teoriia i metodyka formuvannia khudozhno-mentalnoho dosvidu maibutnykh uchyteliv muzychnoho mystetstva i khoreografii* [Theory and methods of forming artistic-mental experience of future musical art and choreography teachers]. (Dys. d-ra ped. nauk). Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova, Kyiv.

Rebrova, O. (2023) *Teoretychne doslidzhennia khudozhno-mentalnoho dosvidu v proektsii pedahohiky mystetstva: Monohrafiia* [Theoretical study of artistic-mental experience in the projection of art pedagogy: Monograph]. Sumy.

Tao Zhui. (2021) *Metodyka formuvannia khudozhno-pedahohichnoi maisternosti maibutnykh vykladachiv vokalu* [Methodology of formation of artistic and pedagogical skills of future vocal teachers]. (Dys. doktora filosofii). PNPu imeni K. D. Ushynskoho, Odesa.

Chzhan Miao (2019) Vokalna interpretatsiia opernoho obrazu yak protses osobystisnoho avtopoezisu [Vocal interpretation of an opera image as a process of personal autopoiesis]. *Muzychne mystetstvo i kultura*. Vypusk 28, knyha 1, s. 228–237.

Chzhu Yunzhui. (2021) *Formuvannia khudozhno-piznavalnoi kompetentnosti maibutnykh vykladachiv vokalu zasobamy innovatsiynykh tekhnologii* [Formation of artistic-cognitive competence of future vocal teachers by means of innovative technologies]. (Dys. doktora filosofii). PNPu imeni K. D. Ushynskoho, Odesa.

Gavin, H. (1998) *The Essence of Cognitive Psychology: Essence of Psychology Series*. Prentice Hall.

Guralnyk, N., Rastrygina, A., Strohal, T., & Zaitseva, A. (2021) Practical Application of Exat Techniques in Training Process of Would-be Music Art Teachers. *Journal of Management*, 12(1), 243–253. doi: 10.34218/IJM.12.1.2120.020.

Oleksiuk, O., Rebrova, O., & Mikulinska, O. (2019) Dramatic Hermeneutics as a Perspective Technol-

ogy in the Artistic Education. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(3), 100–112. doi: 10.7596/taksad.v8i3.2146.

Thomas, E. A., & Weaver, W. B. (1975). Cognitive processing and time perception. *Perception & psychophysics*, 17(4), 363–367. doi: 10.3758/BF03199347.

Drama-hermeneutic experience of future vocal teachers: methodology and method of formation

Wang Chen

Postgraduate Student
The State Institution "South Ukrainian
National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky"
ORCID: 0009-0008-9377-0202

The article raises the issue of methodological support of the process of forming drama-hermeneutic experience of future vocal teachers. The drama-hermeneutic experience of future vocal teachers is aimed at the ability to apply the acquired knowledge, skills, competences, value orientations, worldview dimensions of vocal art, in particular, multicultural ones in the process of interpreting the artistic dramaturgy of vocal works. Formation of experience is considered as the process of creating such methodological foundations and organization of the educational process, which have a positive effect on the dynamization of the individual's experience, in particular, in the process of professional development.

The purpose of the article is to reveal methodological foundations and methods of the process of forming drama-hermeneutic experience of future vocal teachers in the universities of Ukraine and China.

Methodological foundations in the form of scientific approaches and principles in the form of step-by-step pedagogical conditions and methods are presented. Artistic-thinking, intentional-reflective, performance-projective, creative-competence scientific approaches are substantiated. Based on them, the following pedagogical principles were introduced: reliance on the formation of the dramatic thinking of the performer-vocalist; focus on ethno-mental and stylistic features of vocal drama in the process of mastering it; accumulation of vocal-figurative representations in multi-vector projection; stimulation of the reflection of the value attitude towards different images-roles; emphasis on personalization and personification of performed vocal images; taking into account the vocalist's compensatory artistic-performing resource; combination of teaching and performing aspects in the work on vocal dramatic images; maintaining a harmonious combination of hermeneutic and methodological-providing aspects of work on the vocal image of the drama.

The step-by-step introduction of pedagogical conditions and methods is presented, namely mental-institutional, experiential-accumulative, artistic-performance and creative-methodological stages.

Keywords: drama-hermeneutics, experience, drama-hermeneutic experience, scientific approaches, pedagogical conditions, future vocal teachers, vocal training.